

tullen i salt, enär vi dhet gottfinne, så af inhemske som fremmande skepp, beräknandes tunnan för 10 daler kopparmynt, och skall all superplus vara dermed uphäfven. 10.¹ Tullen på franske vinen skall blifva 3 riksdaler ringare på hvar åm än för dhetta och tullen på messingstrå 2 daler 14 öre sölvermynt ringare på hvart skeppund utan åthskildnat på hvadh skepp. Och såsom vi igenom våre för dhetta utgångne förordningar, särdeles vårt påbudh af år 1671 dhen 15 *aprilis* strängeligen hafva förbudit allahanda extorsioner och onödige omkostningar, hvarmed dhe trafiquerande på ett eller annat sätt kunde besväras, 11. altså vele vi fuller bemälte förbudz innehåldh hermed hafva förnyat och befastat, men medh dhet tilläggande och alfvarsamme förordnande, att en skeppare må fuller gifva till alle tullbetiänte tillsammans af ett skepp af 100 läster och dherunder tre daler sölvermynt och af ett större fyra daler sölvermynt men icke mera under hvadh namn, sken eller föregifvande dhet vara kunde, efftersom sådant icke allenast länder the trafiquerande till besvär, kånstnadh och olägenhet utan iembväl rörer vårt interesse, hvarföre ei heller någon frivillig afhandling emellan kiöpmannen eller skepparen och tullbetiänte herutinnan skall vara tillåten, utan den, som mera gifver och dermedh öfvertyges, straffas med 30 daler sölvermyntz böter och then, som mera tager för samtliga tullbetiänte, alt tillsammans räcknat, mista dess tjänst och vara förfallen i vår onåde, varandes tullbetiänte icke dess mindre förpflichtade utan någon försummelse hvar och en att hielpa och affärda och ingen oskiäligen uppehålla förmedelst hvariehanda besvär och förevändningar vidh straff som förbemält, förutan det att en sådan och altidh skall upfylla kiöpmannen eller skepparen dhen skada, som han af ett sådant uppehåldh taga kan. Men för alt skole dhe så skicka och beställa, att godzet i rätten tidh blifver förtullat och alt tillbörligen clarerat, på dhet skeppet icke derigenom eller för deras senhet att förfordra sakerne till sluth och riktighet måtte lida något uppehåldh, hvaröfver vårt commercieråd skole hafva noga upseende och låta dhem klagandom vederbörlig handräckning vederfaras. 12. Hvadh bångerskapetz besvär anbelangar öfver the främmande kiöpmännens liggedagar och dheras föröfvade olaglige handell i siö- och upstäder, så finne vi fuller deras klagomål grundat på lagh och allmänne förordningar, hvarvid vi altidh äre villige våre undersåtare at beskydda och bibehålla, men i anseende till närvarande tiders och handels beskaffenheter finne vi ei

¹ Synbarligen felskrifning för 9.

anständigt att vidare nu vid tiden villfara denne deras underdånige begiäran än på dhet sättet, at dhe främmande kiöpmän, som i kiöpstäderna längre vistas än effter lag och ordinantier tilläteligit är och inthet giästa hos någon bürgerare och invånare i staden utan hafva deras egne hushåld, skole vara plichtige att gifva en skiälig contribution till staden och dock icke tillägna sig derföre i någon måtto en eller annan frihet i sådan handel, som bürgerskapet allena tillkommer; så skall och all handell och kiöpmansskap i Bäragslagen vara dhem främmandom aldeles förbuden, så att ingen af dhem må fördrista sig under hvadh föregifvande dhet och vara kunde att resa till sådana orter och där förrätta eller sluta någon handell vid confiscation af varan eller dess värde effter som contraherat är sampt 100 daler sölfvermyntz böter. 13. Och såsom vi ogiärna förnimme, att dhe främmande kiöpmän iämbväl i många andre stycker sökia på ett och annat sätt dhen frihet, som dhem har varit förundt, att missbruka till våre undersåtares men och förfångh, ty är vår nådige villie, att alle som vederböre skole hafva noga upseende medh dhe främmande, att dhe icke öfverträda lagh och ordinantier, som till effterlefnadh och rättande i dheras handel äre föreskrefne. 14. Vi finne också likmätigt medh förre förordningar, att dhe främmande icke mindre än våre egne undersåtare skole vara skyldige af dhen egendomb, som dhe sig här förvärfvat hafve, lembna en afgiff vidh dheras afresa effter handelsordinantiens innehåldh af år 1673. Och emedan vi förmode, att våre trogne undersåtare skole af desse våre nådige förordningar få hug och lust att idka deras handell och skeppsfart och veta nyttia vår konglige ynnest och bevågenhet till sin egen näring, vältrefnad och förkoffring, helst vi ei hafve velat anse dhen afsaknadh, som vi läre taga i vår tullinkombst emot dhen hugnat och nöije, som vi skole hafva, om vi förspörre våre undersåtare derigenom vinna någon upkombst, ty är och vår nådige villie och befallning, att I dhetta vårt till eder afgångne nådige bref på allmän rådstugu kundbart och bekant giöra skole sampt bürgermestare och rådih en authentik copia deraf meddela, efftersom dhet och är vårt nådige behagh, att dess innehåldh må lända alle som vederböre till effter rättelse och styrckio och ställas i en fullkommelig execution. Hvarmedh vi befalle eder Gudh altzmechtig synnerligen nådeligen. Af Stockholm den 2 *mai* anno 1684.

Carolus.

Samuel Åkerhielm.

211. Karl XI:s bref angående förhöjning af stadens tullinkomster.
Stockholm den 30 oktober 1684.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original VI.* — Sigill (se under N:o 143) under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar IV*, sid. 618.

Vi Carl medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vändes konung, storfurste till Finland, hertig uthi Skåne, Estlandh, Lifflandh, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanlandh och Wissmar, så och pfaltzgreffe vidh Rhein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertigh etc. giörom vitterligit, att såsom oss våre trogne undersåthare samtelige borgmästare och rådth uthi denne vår konglige residence-stadh Stockholm hafve i underdånighet tillkienna gifvit, huru ringa dhe medel och inkombster, som staden här till dags hafva varit förundte, läre kunna tillräckia och förslå till så många och store publique värcks underhållande, som magistraten åliggia at draga omsorg före, hälst sedan dhesamme äre icke allenast uthi sidste kriget genom dhe store leverantier, som staden af en underdånig och trogen zele till oss och chronan giordt, märkeligen försvagade vordne uthan och på åthskillige byggningar till stadzens och dhet giemena bästas nytta anvende, såsom banquen och stadzhuset på Södermalm, tvenne opkiöpte hus till rådstuguns uthvidgande, brobyggningerne vidh Södermalm, bägge Kongsholms- och nye Ladugårdzlandzbron och mera sådant, och vi i nåder gierna benägne ärom på alt giörligit sätt at understödia dhet, som länder till denne vår residencestadz förkåfring och välståndh, samt dhe nyttige publique byggningars vidmachthållande och dheras, som endels än åtherstå, endels äre under händer, såsom packhuset medh dhertill hörige bodar, Giäflenvågen nedanför Södermalmsbergen, bron öfver jerngrafven på Södermalm, så och den vidh Norre Port öfver Strömen, iemväl vidh Malmtorget och Söderbro, hvilcken på en sida är nederfallen, canalens och hambnens emillan staden och Ridderholmen upräsande samt brons upbyggellse dhersammastedes, desslikes den nya Kongsholmsbrons förbättring och stenleggiande medh annat mera, till hvilcket alt fordras store och ansenlige medel, altså och emedan vi iemväl den 24 martii anno 1680 hafve staden till den tolaga, som dhe för den tiden upburit, en serdeles tillökning

nådigst förundt, som vårt bref gifvit uthi Kongsör på ofvanbemälte datum¹ dhet uthvisar, dy hafvom vi för den nådige omvårdnadt och benägenhet, vi billigt drage för denne vår residence stadz flor och förkåfring, samt och at så mycket mera främia magistratens goda och berömliga upsåth till at fullföllia medh sådane många store och nyttige byggningar velat här medh och i krafft af detta vårt öppne bref uthom dhe inkompster af tolag och annat mera, som staden förr tidh effter annan nådigst gifne och confirmerade äro, ännu i nåder ihugkomma staden medh någon tillökning derå i så måtto, at han skall till alle sådane och flere publique tarfvers understödh niuta af dhe traffiquerande för inkommande en half och för uthgående varur en fierdedels *pro cento* såsom en förbättring i dess inkompster uthom dhet vi dhem nådigst tillförende förundt hafve, som förbemält är, blifvandes hereffter den tolagan, som för oss upbärs, i tullen inräknad. Hvilcket alle, som vederböre, hafve sigh hörsammeligen at effterrätta, icke giörandes her emoth i någon måtto. Till yttermera visso hafvom vi dette medh egen hand underskrifvit och med vårt kongl. secret bekräfta låtit. Datum Stockholm den 30 octobris anno 1684.

Carolus.

E. Lindschiöld.

212. Karl XI:s bekräftelse af den staden genom kongl. brefvet den 30 okt. 1684 (N:o 211) medgifna förbättringen af dess inkomster. Stockholm den 30 april 1685.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv; *Kongl. bref till magistraten i original VI.* — Å brefvet antecknadt: *Upläst på Stockholms rådhus d. 8 maii 1685.*

Carl medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vendes konung, storfurste till Finlandh, hertig uthi Skåne, Estland, Lifflandh, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltz grefve vidh Rehin[!] i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig.

¹ Se N:o 193.

Stockholms stads privilegiebref.

Vår ynnest och nådige benägenhet medh Gudh allsmächtig, tro undersåthare, borgmästare och rådth uthi vår residence stadh Stockholm. Alldenstundh vi nödigt erachte at låta här vidh staden inrätta ett sallpetterberg och vi hafve uthi förledit år genom vårt öppne bref daterat den 30 *octobris* sidstledne¹ ihugkommit staden medh en tillökning af tolagan till förbättring uppå dess förre incombster till publique värcks och byggningsars befrämjande, altdere före är här medh till eder vår nådige villie och befallning, at I af den underdånige devotion och redebogenhet, som I altidh för detta såsom trogne och lydige undersåthare vidh åthskillige tillfällen hafve betygadt, edher den omkåstnad, som fordras och betarfvast till sådant nyttigt värcks inrättandhe här vidh staden, påtage och medh allfvar och efftertryck till sin fullkomblighet bringe, hvar emoth vi eder her medh nådeligen försäkre, at I den i förledit år staden förunte benådningen och förbättringen uthi incombsterne skole värckeligen och alt framgient få niutha till godho, vi och dheriempte altidh hafva edre trogne och berömblige giorde tienster uthi en serdeles nådig ihugkommellse, och vi befalle edher Gudh allsmectig nådeligen. Af Stockholm den 30 *aprilis anno* 1685.

Carolus.

E. Lindsköld.

213. **Karl XI:s resolution på magistratens supplik angående tolagan. Stockholm den 25 mars 1686.**

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original VI.* — Spår af sigill under konungens namnteckning.

K. M:tz nådige resolution och förklaring uppå dess trogne undersåtares magistratens härsammestådes inlagde underdånige supplique angående tolagan, gifven Stockholm den 25 *martii* 1686.

Såsom k. M:t har i nåder låtit sig föredraga dess trogne undersåtares magistratens härsammestådes insinuerade underdånige sup-

¹ Se N:o 211.

plique och bifogade memorial sampt derutur sedt de skiäl och omständigheter, i anledning af hvilke magistraten underdånigst anhåller at få behålla och åthniuta tolagan, som k. M:t för detta förmedelst åthskillige dess bref thensamme till stadsens conservation och dertil hörige publique värcks och byggnings vidmackthållande förundt och effterlåtit hafver, altså hafver k. M:t i nådigt anmärckiande så af detta bemelte som andre af magistraten andragne motiver ännu på någon tid tolagan således som de den hertill upburit hafva dem förinna och effterlåta velat. Dock hvad tolagan på järnet, kopparen och de svänske eller inländske manufacturerne vidkommer, hafver k. M:t gott funnit deröfver at beordra dess cammar collegium med bergs collegio forderligest at sammanträda och noga öfverläggia, om hon på näst bemelte varur finnes af den beskaffenhet vara, at hon en sådan gravation med sig förer, som järnet, kopparen och de inrikes manufacturerne uti vrak- och sämbre pris skulle kunna bringa, på hvilken händelse densamme intet giärna kan tillåtas utan måste uphäfven och afskaffad blifva. Men skulle hon i denne mottan intet skadelig eller de inländske varurne till men vara, må staden den iempte den öfrige, som honom har förund varit, ännu till en k. M:t behagelig tid åthniuta, allenast tullhuset utaf de derigenom fallande medell af staden inlöst och packhuset ihopa med detsamme upbygd varder, kunnandes magistraten för det öfrige upsättia förslag på de nödigste byggningarne och hvad der till kan requireras och de samme vid påfordran uti k. M:tz cammar collegio inlefverera.

Hvilket k. M:t har velat magistraten till nådigt svar meddela, förblifvandes dem uti det öfrige med dess kongl. nåd bevågen.
Actum ut supra.

Carolus.

J. Bergenhielm.

214. Karl XI:s bref till öfverståhållaren angående de borgares hus och gårdar, som genom en våldeld blifvit ruinerade. Kungsör den 3 augusti 1686.

Riksregistraturet 1686, augusti—september, fol. 17—18.

Till herr öfver ståhållaren Christopher Gyllenstierna för de afbrände borgare i Stockholm om tomptefrihet etc.

Carl etc. Vår synnerlige ynnest etc. Med hvad förslag borgmästare och råd i Stockholm hos eder inkomne äre till soulagement för borgerskapet där i staden, som uti sidste branden äre ruinerade vordne, både uti inqvarteringen och dhe afbrände tompters, som förr varit ofrie, frigiörande, det hafve vi utur edert underdånige bref af den 6 *passato* och bilagorne med nåder förmärkt, och som vi till det förre angående den begiärte lindringen uti inqvarteringen för gardet på en behagelig tid så vida samptyckt hafve, som I kunne derhän bringa och förmå, at hushyran där emot icke stegras för dem, altså efterlåte vi och hvar och en som uti senaste våldeld hafva mist deras hus och gårdar bygde på stadsens grund och ofrie tompter samma deras gårdz tompter helt frie, men uti hâf stats inqvarteringen kan ingen lindring eller ändring tillåtas, hvilket länder eder till nådigt svar och hörsam effterrättelse, och vi befalle etc.

Carolus.

L. Wallenstedt.

215. Karl XI:s resolution på städernas besvär rörande "tablettkrämare", konfiskationer, "strandridares" visitationer etc. Stockholm den 22 november 1686.

Riksregistraturet 1686, november, fol. 879—901. Tryckt i *Stiernmans Riksdagars beslut* III, sid. 2024.

K. M:tz nådige resolution etc. öfver borgerskapets allmänne besvär etc.

K. M:t hafver sig föredraga låtit dhe besvärs punchter, som des trogne undersåtare samptelige borgerskapet hafva vid denne riksdagen i underdånighet anbracht, och emedan dhe finnes af sådan beskaffenhet, at allenast på någre få nu straxt ett endteligit uthslagh har kunnat gifvas, men merendels behöfva ett nogare öfverläggande och längre tid, på det något fullkomblig och ständigt deröfver måtte affattas, ty hafver k. M:t öfver hvar puncht sigh således i nåder uthlåtit och förklarar som föllier:

§ 1. Om halländska och bohusslänska böndernas seglation. — § 2. Om den i Värmland, Dalsland och Bohuslän idkade handeln med Norge. — § 3. Om frimarknader i uppstäderna i Västergötland.

4. Såsom samptelige städerne klaga öfver dhe många tablettkrämare, som resa omkring landet och icke allenast uthi marknaderne gå hus ifrån hus med deras varor, dem sällia och föryttra utan och effter marknadztiderna resa med deras kram ifrån by till by, hvarigenom borgerskapet sker intrång i deras handtering och näring, ty vill k. M:t, at slik frihet för sådane fremmande krämare, så som den der sträfvar emoth ordinantzierne, aldeles må förbuden vara, hvarföre dhe och måste åthvarnas, at, där dhe ey uphöra, procederas med dem och deras varor, efftersom stadgar och resolutioner medgifva.

5. Såsom k. M:t hafver förnummit, huruledes redare och kiöpmän sig besvära, at de under tiden igenom confiscationer, som ske i anledning af den 25 artikeln i seglations ordningen, kunna komma till at mista skepp och godz utan sitt eget fel och brått, i det någon af båtzfålket, skepparne så väl redare och befrachtare ovetterligit, uthtager och uthpracticerar någon förning, som honom kunde vara af fremmande anförtrodd, begiärandes fördenskull, at k. M:t i nådigt anseende, at det är lag och rätvisan likmätigt, at ingen må en annars luth förvärka eller osaker plichta, tächtes meddela des konglige förklaring öfver bemälte seglations ordning, ty är k. M:t:z nådige villie, at denne besvärs punchten må tillställas des cammar och commercie collegio at taga den i behörigt och noga öfverläggande och inkomma där öfver med deras underdånige betänckiande, effter k. M:t är till en sådan förklaring benägen, som kan pröfvas rätvisan likmätig.

6. Hvad den klagan anlangar, at strandridarne under prætext at ransaka efter otullat godz infinna sig vid marknadz platzerne

i köpmans boderne, då köpmannen är i mästa handel, och rifva upp hans godz, skimfa och hindra honom sampt afskräma dem, som köpslaga villia, så böre sådane visitationer förnämst ske vidh hamnar och gräntze örter, men ey uthi bodar och marcknader uthan välgrundad misstanka och vederbörandes tillåtelse, hvarföre och k. M:tz nådige villie och befallning är, at strandridarenes och besökarenes förmän skole hålla dem inom deras skranker, ey tillåtandes dem, vid förlust af deras tienst, att föröfvva någre slike insolentzier och, kanske under prætext af visitationer, afprässa penningar och föräringar af köpmännerne, varandes och k. M:tz nådige villie, at den, som i slike mål något specialt klagemål hafver, må sådant angifva hos dhe commissorial rätter, som k. M:t tullväsendet angående i stapel städerne förordnandes varder.

§ 7. Om landtmännens i Öster- och Västerbotten samt Nyland seglation på städerna i Estland, Lifland och Ingermanland äfvensom om västgöta-böndernas seglation öfver Vänern.

8. Hvad det besväret vidkommer, som förorsakas städerne af det allmänne förbud, som på skogar och allmänningar skedt är, hvarigenom dhe klaga sig icke allenast ingen vedeband kunna bekomma, men ey heller timmer och värke till deras private eller publique hus' byggningar och vidmachthållande, begiärandes underdånigst, at sådane förbud måge fördenskull så lindras, så at städerne måge sina förbemälte nödtorffigheter bekomma, så kan k. M:t fuller ey någon allmän ändring låta ske i dhe till skogarnes och allmänningarnes conservation uthgångne förbuden. Men om en och annor stad i synnerhet i anseende till landzortens beskaffenhet kunde hafva något särdeles skiäl at begiära någon lindring på förbemälte förbud, så må den samma hos landzhöfdingen sig angifva, hvilken måste skiärskåda deras torfflighet och hvad skog till dheras nödige behof kunde uthfinnas, villiandes k. M:t allernådigst, at han må dem effterlåta hvad för dem nödigt pröfvas, så vida någon skog utan särdeles skada och afsaknat kan mistas, men elliest och först sig därom i underdånighet förfrågar.

9. Emedan borgerskapet sig högeligen besvärar, at åthskillige uthom deras stånd inträngia sig i deras näring antingen igenom någon uthvärkad special tillåtelse eller af egen myndighet, giörandes sig delachtige af den nyttan, som af en borgerlig handtering flyter, men ey af dhe allmänne besvär och dhe pålagor, som där vid hängia och till riksens behof contribueras och uthgiöras måste, hvilke dhe

lämbna på borgaren, derföre och borgerskapet i antal och förmögenhet aldeles aftager och förminskas, fördenskull och emedan k. M:t befinner, at en sådan frihet turberar den ordning, hvarpå städerna äre grundade, k. M:t och ofta för detta förklarar hafver, at eho som vill drifva sådan handel och näring, som egenteligen för borgerlig skattas och hålles, den samme och alle *onera*, så *personalia* som *realia*, draga måste, ty vill och k. M:t här med det samma aldernådigst uprepat och förklarar hafva, så at ingen af hvad stånd och vilkor han och är och i städerna bor antingen i egne eller hyrehus och gårdar och under hvad jurisdiction dhe och stå må sig med sådan handtering och näring befatta, med mindre han förvärfvar sig borgerlig rätt eller undergår alle sådane *onera*, som dhe af borgerskapet underkastade äre. Och fördenskull skole alle missbruk och oordentligheter afskaffas sampt alle särskilte indulter och concessionser för privatpersoner där effter rättas och förstås och vederbörande hålla alfvarsam hand där öfver. Hvad städerna om apothecarens och bardberarens näring andrager, förmenendes den vara af sådan beskaffenhet, at och dhe billigt för den förkofring, dhe der af niuta, borde taga någon del i borgerlig besvären, dhe andre af borgerskapet till biträde och understöd, så finner k. M:t fuller skäligt, at dem ey må her effter tillåtas at draga till sig någon handel och handtering, som ey egenteligen hörer till deras embete och beställning, hvarföre dhe ey eller den vidare förmedelst någre erhåldne särskilte concessioner måge her effter uthvidga, men såsom dhe elliest äre vordne tid ifrån tid med visse privilegier uthi deras egentelige beställning försedde, så vill k. M:t, at dhe samma måge först i k. M:t:z cammar collegio inlefvereras, dhe sielfve höras och dheras vilkor och handtering närmare skiärskådas, förr än privilegium dem betages och någon ny förordning her uthinnan sker. Men hvad betienternes handel vidkommer vid store siö tullen och porte tullarne, hvaröfver klagas, så skall den uphöra och dhe der med aldeles afstå, så at hvarken borgerskapet må derigenom ske något förfång i deras näring eller tillfalle gifvas till underslef i tull, varandes elliest och i gemen ofta resolverat, at dhe, som cronones upbörder handtera, skole ey befatta sig med någon handel och at ingen må tillåtit vara at i portarne och tullarne något upkiöp öfva men låta varorne föras till torgs.

10. Uppå stapelstädernes underdånige besvär öfver dhe procedurer, som brukas uthi confiscations saker vid store siötullen, vill k. M:t nådigst resolverat hafva, at k. M:t:z cammar collegium

skall förordna commissorial rätter uthi stapel städerne, som det be-
 giära, hvilke skole bestå af landzhöfdingen eller någon, som å hans
 vägnar förer præsidium, så och af någre bisittiare, nembeligen tvenne
 af magistraten iempte tvenne tullbetiente, som ingen andel i confisca-
 tionen hafva. Desse skole afläggia domare ed at stricte observera
 seglations ordinantzien sampt andre förordningar och resolutioner tull
 och confiscation angående såsom och en laga proces, och skall dem
 också en edsvuren notarius tillordnas. Är saken af 200 daler sölf-
 vermyntz värde eller ringare, då må en sådan commissorial rätt
 där öfver cognoscera och dömma, men är hon af högre värde, hafve
 allenast macht at ransaka och öfverskicka ransakningen till k. M:tz
 cammar och commercie collegium at afdömmas. Uthi alle dhe saker,
 som bemälte commissorial rätt må såsom förbemält döma, skall den
 ene så väl som den andre parten fritt stå at appellera till k. M:tz
 cammar och commercie collegium. Gör det och någon *temere*, skall
 han blifva med expenser och behörigt straff ansedd.

11. Hvad den klagan vidkommer, som städerne föra öfver
 hammar patronerne, at dhe förtaga dem den handel med landet och
 bergslagen, hvarpå städerna grundade äre, så är fuller af dhe för
 detta gjorde konglige förordningar bekant, med hvad varor som
 hammar patroner och bruksförvaltare sine egne hamrar och bruk
 måge förese, hvareffter dhe och måste sigh rätta och ey med någon
 vidare försträckning och handel sig beblanda. Men emedan ännu
 ytterligare klagas, at bärghsmännerne ey sällia deras järn och till-
 värckning till upp och bergs städerne, som borgerskapet förmena
 dem böra giöra, men till hammar patronerne och främmande, och at
 en del hammar patroner, som sine hambrar af bärghsmän köpt hafva,
 tillägna sig större rättighet, än dhe hafva ägt, som hambrarne på
 dem igenom köp transporterat hafva, såsom och at vid hyttorne
 upkiöpes takjärn och tillbytes emoth varor, hvilket takjärn förmenes
 böra föras till torgs, så emedan desse klagomål angå bärghslagens
 så väl som städernes bestånd och conservation, så är k. M:tz nådige
 villie och befallning, at des cammar och bärghs collegier måge sam-
 manträda och hela denne inleffererade besvärs punchts innehåld sig
 företaga, städernes så väl som bärghslagens vilkor och välfärd i
 behörig consideration taga och med deras underdånige betänckiande
 till k. M:t deröfver med det forderligaste inkomma.

§ 12. Om den af bergsfogdar i Bergslagen bedrifna oloffiga köpen-
 skapen.

13. Hvad det vidkommer, som städerne anföra, at embetsmännen, som sig på landzbygden omkring städerne uppehålla och deras handtvärck idka, intet effterlevfa förrige resolutioner utan söndra sig ifrån städerne och des embetes skrå, hvar af händer, at stadsens och embeternes rättigheter förminskas och handtvärkarne, som i staden äre borgare, taga tillfälle at flyttia uth på landet, på det dhe må åthniuta där större frihet, hvilket länder borgerskapet och städerne till förminskning, så vet k. M:t ingen vidare ändring vara skedd i det, som tillförende angående embetsmännernes inflyttiande i städerne har varit resolverat, än at allmogen är vordet tillåtit förmedelst en k. M:tz resolution *anno* 1680 at allenast hafva sine sochne skraddare och sochne skomakare och at k. M:t och har skiäligt funnit at i föllie af riksdags beslutet *anno* 1604 låta upbära giärningsörerne af dem, och emedan den upbördn är i staten till publique nödtorffter anslagen, så kan nu deruthi (så vida k. M:t icke har benådat någon stad där med i synnerhet) ingen allmän ändring ske.

14. Hvad den dubble tullen vidkommer, som städerne berätta sig påläggias i så måtto, at när dhe någre persedlar upkiöpt hafva på marcknadz platzerne uthom städerne och tullen dersammastädes erlagt, måste de den andra gången afläggia, då dhe föra varan in i staden, där doch slike städernes enskilte marknadz platzer förmenas ey anorlunda vara at considerera än städernes tårg, varan ochså ännu vore i en mans hand, så vill k. M:t den saken till des cammar collegium remitterat hafva at afgiöras, effter som tullordiantzien vid hand gifver och skiäligt pröfvas.

15. Att reglementet och den för detta uthgångne befallningen öfver spikeslagningen må publiceras och öfver alt ställas i värck, finner k. M:t skiäligt, vill fördenskull till des cammar och commercie collegium härmed hafva remitterat at vidare öfverläggia, hvad der till kunde fordras, såsom och i synnerhet den begiäran, som görs, att spiken, som här i riket blir slagen, må uthi den stad, han först kommer, proberas och vägas och at den som annorlunda befinnes beskaffad, än reglementet föreskrifver, må confisceras.

16. Hvad borgerskapets klagan anbelangar öfver brädernes odugelighet, som här i riket sågas, i det dhe hvarken hålla sin tillbörlige längd eller tiocklek och der igenom blifva hos dhe fremmande ratade, begiärandes fördenskull, at en befallning måtte uthgå till alla landzorter, at dhe måtte blifva sågade effter det mått, som borgerskapet ingifvit hafva, så att intet bräde må sågas, som icke

förutan den behörige bredden och tiockleken håller rätta längden hvilken förmenas åthminstone böra vara 6 alnar, så hafver k. M:t fuller för detta låtit bref och befallningar därom till landzhöfdingarna afgå, men så vill k. M:t än ytterligare ett allmänt påbud där om uthfärda låta, allom som vederbör till desto bättre efterrättelse. Dhetsamma vill k. M:t på städernes underdånige begiäran och så låta skie angående tegelslagning, på det teglet må vid alla tegelbruk blifva af den storlek slagit och så väl tillgiort och bränt, som sig bör och till des dugelighet fordras. Och emedan hvar och en stad är merendels med egne tegelbruk försedd, så åligger magistraterne den anstalt at giöra at där sammastädes må giöra första begynnelsen till tegletz förbättrande, men såsom ett och annat torde vara ännu at påminna så brädesågandet som tegelslagningen angående, så är och k. M:t:z nådige villie, at desse saker måge i dess cammar och commercie collegio angifvas och närmare öfverläggias, på det at en fullkomblig förordning deröfver må affattas.

§ 17. Om upprättande af nya raffinaderier för socker vid sidan af det i Stockholm. — § 18. Om den vissa städer till förfång bedrifna olaga handeln med oxar. — § 19. Om järnvräkeriet i Bergslagen. — § 20. Om den af de finska, öster- och västerbottniska städerna öfverklagade sjötullen i Stockholm.

21. Visitationen, som sker vid Vaxholmen, är fuller för dhe underslef skull, som i tullen ske, nödig funnen, men emedan borgerskapet i underdånighet andraga, at dem der af en stor olägenhet förorsakas, emedan förutan den tid, som derigenom försummas, dhe alltid måste sielf resa dit eller skicka för den orsaken skull deras egit folck eller låta godzet i deras frånvaru uprifvas, ty vill k. M:t till des cammar collegium remitterat hafva at taga i öfverläggande, om och något annat expedient kunde upfinnas, hvarigenom samma säkerhet tullens richtighet angående stode till at erhålla och hvar af dhe traffiquerande ey måtte draga så stor last och hinder.

22. K. M:t hafver fuller vid riksdagen i Halmstad nådigst förtröstat magistraterne i städerna at vid bättre tider vara omtänckt om upfyllning för deras innehållne löner för år 1677, men af tidernes tillstånd och dhe svar, som k. M:t har gifvit på dhe underdånige ansökningar, som äre en och annan gång där om giorde, hafva magistraterne kunnat se och sluta, at sådant ey har kunnat så låta giöra sig, ey heller ännu sig så giöra låter, som k. M:t väl der till är bevågen. Men kunde magistraterne sådane förslag till deras

betalning vid handen gifva, som ey lända k. M:t till någon afsaknad eller städerne till gravation, så vill k. M:t dhe samma, då dhe an- gifvas, låta komma i nådig consideration.

23. Emedan taxan om tullens erläggande för alt det, som till marcknadz fördt och der försåldt blifver, är i sig klar, ty finnes intet skiäl, hvarföre krukemakare embetet för deras tillväreckningar däri- från må befrias, men at dhe grofve stenkärl, som ifrån fremmande orter blifva införde, må med högre tull beläggias eller och deras införsel aldeles förbiudas, den inhemiske manufacturen till fördel, det remitterar k. M:t här med till dess cammar och commercie collegium at tagas i öfverläggande.

24. Kåpparslagare embetetz underdånige begiäran, at den gamla kopparens uthförsel uthur riket ey må tillåtas, åthminstone icke i den myckenhet som nu sker, på det den måtte nyttias till deras handtvärcks fortsättiande, vill k. M:t till des cammar och commercie collegium remitterat hafva att inkomma där öfver med des underdånige betänkiande.

25. Att det sätt och maneer at begrafva dhe döda, som här i Stockholm igenom k. M:tz nådige tillåtelse är kommit i bruk, må lika så i andre städer öfvas, vill k. M:t icke vägra, effter k. M:t gerna ser, at alle onödige besvär och omkästnader måge afskaffas och en likhet i ceremonierne införas, såsom och at kyrkioordningen her uthinnan och för det öfrige må effterleivas.

26. Den underdånigste ansökningen, städerne giöra, at när dhe till sine nybygde skepp och farkåstar sine takel och tyg, ankar och annor skeps redskap uthi inrikes städer beställa och köpa, dhe då icke vid hemkomsten med lilla tullen måge graveras, såsom och at af sielfve nybygde farkåsterne icke någon tull må tagas, när dhe inom stadzens gebiet äre upslagne, men allenast af det värke och dhe materialier, som till slike farkåstars förfärdigande införas, vill k. M:t till dess cammar och commercie collegii öfver- läggiande nådigst remitterat hafva.

27. Emedan städerne klaga, at arrendatorer af adelige godz, konglige betiente och andre, som bo kring om städerne på landz- bygden, hämpta ifrån Stockholm eller andre stapel städer ansenlige partier salt och derföre sedan tillhandla och tillbyta sig af landt- mannen icke allenast bräder, tiära och annat utan och i synnerhet myckenhet af spanmål, mala den till miöl och sedan under nampn af härregårdz afvel föra dhen till Stockholm at sällias, idkandes således ett skadeligit landzkiöp, hvar igenom och lilla tullen för-

minskas, som elliest i städerne der i örterne blefve aflagd, så frampt landtmannen dit förde sine varor at sällias, ty finner k. M:t skiäligt till hämmande af sådant missbruk at här med förbiuda slike arrendatorer eller betiente at föra mer salt till deras gårdar, än dhe till deras husbehof pröfvas hafva af nöden, såsom dhe och här med alfvarligen befallas at med sådan emoth lag och konglige förordningar sträfvande landtkiöp at innehålla och afstå.

28. Emedan städerne i föllie af k. M:tz nådige resolution af år 1680 underdånigst begiära at blifva befriade för staqueternes vidmachthållande, effter den andel, som dhe för detta hafva haft af accisen och bakugnspenningarne, är till k. M:t och cronan indragen, så ehuruväl det kunde pröfvas skiäligt, at hvar och en stad borde på egen bekåstnad hålla stängsell om sig, hvarföre och k. M:t hafver dess befallning till landzhöfdingarne i detta år uthgå låtit at hålla dem dertill, så vill k. M:t likvist effter förre nådige resolution tillåta, at dhe städer, som ingen andel i accis- och bakugnspenningarne hafva, däri från måge förskonas, doch at dhe först skola lefverera staqueterne och portarne färdige ifrån sig.

29. Såsom en del af städerne gifva i underdånighet tillkänna, at inom deras rågång finnes en och annan så kallad frälse jord, af hvilken alltid tillförende något vist skall hafva varit gifvit till staden, begiärandes, at fast någre uthom borgerskapet sådane jorder sig sedermera må hafva tillhandlat, dhe likvist icke måtte vägra sig at afläggia till städerne den vanlige rättigheten, efftersom sådant undandragande skulle elliest sträfva emoth den 18 punchten i deras privilegier af år 1620, altså vill k. M:t sig deröfver således nådigst förklarar hafva, at emedan hvar och en stad isynnerhet kan hafva sine särdeles skiäl och beskaffenheter angående sådan jord, ty måste och hvar och en isynnerhet sig angifva hos vederbörande landzhöfdingar, hvilka noga skall där om ransaka och sedan göra berättelse därom till k. M:tz cammar collegium, på hvilkes underdånige betänkiande k. M:t vill sedan des nådige förklaring och resolution gifva icke allenast om den afgifft, som städerne af sådan jord fordra, utan och om den inlösningsrät, dhe påstå fram för någon annan. Vidare, såsom städerne ochså i underdånighet begiära, at när en eller annan uthom borgerskapet kommer at äga uthi städerne någon gård, den samma ochså ovägerligen må betala dhen jordes katt eller tomtöre, som i anseende till sielfve grunden där af uthgiöras bör, och icke tillägna sig större rättighet och frihet än den har haft, af hvilken han sådan gård bekommit hafver, efftersom des egenskap

icke der igenom blifver förvandlad, at en af annat stånd blifver der till egare, altså vill och k. M:t slike gårdar, hvars grund är stadsens, således ansedt hafva, at ofvanbemälte afgifft föllier jorden effter och måste fördenskull betalas, af hvad stånd och vilkor äganden och må vara, fast den samma elliest för personel besvär kunde befrias, varandes sådant jämväl enligt med 27 art. i k. M:tz allmänne resolution för borgerskapet af år 1672¹ och flere andre här öfver gifne förklaringar.

§ 30. Om reparationer på »verk och hamrar».

31. Såsom städerne i underdånighet anhålla, at vid taxeringen af bakugnspenningarne hvars och ens tillstånd och vilkor måtte komma i nogare consideration, så at den, som af ringare lägenhet är, icke må blifva lika ansedd med den, som honom deruthinnan vida öfvergår och med större förråd välsignad är, altså är k. M:tz nådige villie, at borgerskapet måge närmare andraga, hvar uthi den förmente olikheten består ibland dem, som äre af det borgerlige ståndet, ty den taxa, som k. M:t hafver angående bakugnspenningarnes erläggande låtit författa, förmenes vara effter hvars och ens vilkor inrättad, men om kanske vid taxans rätta application någon tvistighet infalla kunde, då frågan är, huruvida den ene eller andre af borgerskapet må skattas för fattig eller förmögen, ringare eller förnäm, så, på det borgerskapet ey må hafva orsak sig at besvära, är k. M:tz nådige villie, at då taxeringarne af vederbörande ske i föllie af der öfver giorde förordning, då skola borgmästare och råd hafva lika votum med accis betienterne uthi dheras taxering, som äre af borgareståndet, och om dhe sig ey kunna förena, då må dhe andraga hos gouverneuren eller landzhöfdingen deras skiäl, som sig skall erkundiga om den personens vilkor, om hvilkens taxering tvistas, och gifva till k. M:tz cammar collegium sitt betänckiande, som der öfver skall forderligast decidera.

32. Emedan städerne sig besvära, at inspectorerne öfver accisen och små tullarne äre sielfve tillika med deras besökiare uthi accis rätterne både anklagare och domare och at dhe borgmästare och råd i städerne ovitterligen exequera deras fälte domar, hvarföre städerne begiära, at tullbetiente måge sig ifrån dömmandet och exequerandet afhålla och at det af borgmästaren och tvänne rådmän må förrättas, såsom för detta skall hafva varit vanligt, och at när

¹ Se n:o 171.

någon vid accis rätten blir sakfält, honom må efterlätas angifva sin sak hos landzhöfdingen eller hos håfrätterne till vidare skiärskådan, effter det faller alt för besvärligit at sökia cammar collegium, ty är k. M:tz nådige villie, at dess cammar collegium må inkomma med ett underdånigt betänckiande, huruledes detta bäst må rättas, på det k. M:t må sedan där öfver förordna hvad rät och skiäligt pröfvas.

33. Hvad remsnidare embetetz ansökning vidkommer at ey vara under ett skrå med sadelmakarene, så ändoch k. M:t sig påminner at hafva för detta en och annan gång resolverat, at dhet skulle bero vid den resolution, som i commercie collegio *anno* 1673 den 20 *augusti* om begge embeternes sammanbindande är vorden gifven, och at k. M:t har och satt ett vite på den som understår sig at sökia någon vidare ändring här uthinnan, vill k. M:t likvist i nådigt anseende, at samtelige städerne här om underdånigst an hålla och at det angifves lika som vore remsnidare embetet således igenom denne sammanbindningen af sig kommit, at många familier af k. M:tz undersåtare måste antingen begifva sig uthur riket och sökia andra orter eller i armod och fattigdom förgås, aldranådigst tillåta, at dess cammar och commercie collegium må denne saken reassumera, bägge sidors skiäl taga i betänckiande och så jämka dem emellan, at remsnidarene icke må råka uthi ofvanbemälte svåre olägenhet, så frampt det befinnes, at af förbemälte sammanbindning en sådan dem oundvikeligen skulle öfvergå, som dhe klaga.

§ 34. K. M:t anhåller att ej i onödan besväras med sådana ansökningar, öfver hvilka resolution redan en gång gifvits eller hvilka i första hand höra underordnade myndigheter till.

Datum ut supra.

Carolus.

S. Åkerhielm.

216. Karl XI:s resolution på magistratens anhållan om antagande af en notarie vid hvar kämnerskammare till förande af kriminalprotokollet äfvensom angående aflöning åt notarien vid rådstugan för protokollens renskrifvande. Stockholm den 3 maj 1687.

Riksregistraturet 1687, maj—juni, fol. 15.

K. M:tz nådiga resolution upå magistratens här i staden underdåniga ansökningh, at en notarius til hvar cämners cammare ännu til den förra måtte blifva antagen til criminal protocollets förande, jemväl at notariens lön vidh rådstugun til protocollornes renskrifvande medh 200 daler sølfvermynt årligen må ökt varda.

Såsom k. M:t i nåder har låtit sigh berätta utaf des cammar collegio, at den kongl. hofrätten jemväl kommit däruthi öfverens, at för det myckna arbetet skuldh, som sigh vidh bemelte instantier öfverhopar, af nöden vara vil, det slike betiänte bestås och antagas måtte, så framt justicen skal hafva sit rätte lop och sakerne icke måtte på långbäncken uthdragne varda, altså hafver k. M:t jemväl i anseende därtill velat bestå, at uthom staten en betiänte eller notarius vidh hvar cämnenärs cammare til criminal protocollets förande må antagas emot 300 daler sølfvermyntz årligh lön, deslikest och at notarien vidh rådstugun 200 daler sølfvermynt utom sin förra lön til protocollornes renskrifvande anordnas och tilläggias måtte, kunnandes magistraten tilse, om icke uthi annat mindre nödigt så stor besparing i stället må vara at göra, hvilket länder vederbörande til effterrättelse. *Datum ut supra.*

Carolus.

J. Bergenhielm.

217. Karl XI:s öppna bref angående nederlagsfriheten på salt för staden. Kungsör den 10 juli 1687.

Riksregistraturet 1687, juli—augusti, fol. 227—232. Tryckt i *Stiernmans Comerceförordningar* IV, sid. 880.

Öppet bref på nederlagsfriheten på salt för Stockholms stadh.

Vi Carl etc. giörom vitterligit, att såsom vi alltid gierna benägne äre till att draga en nådigh och tidigh försärgh, så att commercierne och handelen till vårt rikes flor och förkåfring må tilltaga, och vi nu finne både för våre trogne undersåthare nyttigt och fördelachtigt, iämbväl för dhe främmande ved Östersjön boende köpmän lägligit och beqvämligit vara, att vår residents stad Stockholm med nederlags frihet på salt må blifva försedd och benådadh, altså hafva vi uti betrachtande dheraf nådigst gottfunnit bemälte vår residence stad Stockholm en sådan nederlagsfrihet på salt att förinna och effterlåta, som häreffter föllier.

1:mo. Alt salt, som till Stockholm på våre egne undersåthares skepp ankommer, det vare dhem eller främmande tillhörigt, och dher i staden för dhen orsaken skull upläggas, att det icke där förtäras eller åth våre inlendske orter och städer försändas kan, eller och på ridden och i hambnen hålles tädan igen att blifva siöledz uthfördt antingen till någon under oss och Sveriges crono hörige uthrikes provincier eller någon annan främmande och uthrikes ort, hvart dhet och vara kan, skall dänne nederlagsfriheten uti Stockholm således åthniuta, at godzet för vår store siötull och stadzens tolagor iempte andra besvär, som medh siötullen någon gemenskap hafva, både uti inkommande och uthgående alldeles fritt lemnas, allenast dheraf gifves en viss nederlagspenning, uthräknad på vårt general tull contoir i Stockholm till en half *pro cento*, välförståendes en fierdepart dheraf vid inkommandet och dhen andre fierdeparten vid uthgåendet.

2:do. Men så skall doch bemälte nederlags vara, som till Stockholm bracht och förd varder, lika som andre varor på vår tull cammar dersammastädes rätteligen angifvas och dher med alldeles handlas som för detta och här till dags med varornes anseijande brukeligit varit hafver.

3:to. Därnäst måste och denna nederlags vara ved inkommandet uti en särdeles bok med hans nampn, som henne angifver, anten han är ägande eller factor, såsom och skieppetz och skiepparens nampn, med hvilka hon anbringas, förtecknas. Ved samma förteckning legges kiöpmannens eller hans fullmechtiges egen rulla, som på tullcammaren är ingifven, och sedan uppskrifves huset, ther han merbemälte nederlags vara inlegga och förvara ärnar, medan hvar och en som någre af dessa varor på nederlagsfrihet upläggga vill skall fritt stå att legga dhem i hvad hus och bod honom hälst behagar och han med äganden ense blifver, så länge och intill dess någre visse publiqve och dhertill tjänlige hus och bodar af magistraten i staden kunne upbyggias och anförskaffas.

4:to. På det att alle underslef, som här vid uti vår stora siötull förelöpa kunna, så mycket bättre måge förekommas och afböjas, skole först slike bodar, hvar uti bemälte nederlags godz uplagdt varder, med 3 lås förvarade blifva, hvaraf vår tullbetiänt eller dhen som dhertill förordnat blifver en nyckel, dhen andra någon af stadz magistratens medell och ägaren dhen tridie nyckelen alltid behålla bör, och hafve ägaren eller des fullmächtige fri macht, enär honom behagar, att se om sitt godz. Sedan så skall ingen effterlåtit vara spanst och franst salt uti en bod tillhopa att hafva uthan vara förplichtad hvarst slagh för sig och uti särskillte bodar att inläggia och förvara.

5:to. Samma frihet, som ägaren eller denn, hvilken ofttabemälde nederlagsvara här i staden infört, niuter, den må han och på hvem han vill af våre egne och svenske undersåthare tillika med godzet transportera, allenast dhet först på tull och nederlags contoiret angifves med dess quantitet och egenskaper såsom och sälliarens och kiöparens nampn samt rummet, där nederlagsvaran ligger, då dhet på kiöparens nampn och räckningh fört och sälliaren afskrifvit blifver.

6:to. Men vill någon åth en borgare, det vare sig i Stockholm, upstäderna eller elliest någon å landet boendes, hvilken varan kiöper i landet eller staden till att föryttras och förtäras, slikt nederlags salt försällia, vare det honom alldeles ovägrat, men då måste sälljaren gienast komma på tull cammaren och leggia dher siötullen af effter vanlige tulltaxan, och när stora siötullen således varder erlagd, räknas dhen halfve nederlagspenningen, som är $\frac{1}{4}$ *pro cento*, intet där uthi, emedan dhen gifves dessföruthan för allehanda omak och

omkostnad, som går på anteckningen och annat detta nederlagsvärcket angående.

7:mo. Uthaf alt salt, som uppå nederlag angifves och uplägges, består i ett för alt i laccasie, antingen saltet på kort eller längre tid blifver liggiandes, 2 *pro cento*.

8:vo. Enär en sådan vara åter igen utföres, skall hon på vårt tull och nederlags conto angifvas och på bladet uti nederlagsboken tvertemot, där den samma är och var vid inkommandet antecknat, ved utgåendet afskrifvas, då dhen andre halfve dhelen af nederlagspenningarne betalas, så och dher på af tullnären eller dhen, som där till förordnat är och blifver, en frizedel tages, att samma vara må utföras, hvilken skall vara visiteurerne och besökarne till effterrättellse, föruthan hvilken dhe icke heller denna varan skola tillstädia att uthskieppas.

9:no. Der och någon, som kommer till Stockholm, intet mera ville än en del af åfvanbemälte nederlagsvara ur skieppet uthlada, betale icke heller nederlagspenningarne för mera än dhet han uthlastar. Förer och skieppar han varan uthur det ena skieppet i det andra, betale halfve nederlagspenningarne, efftersom dhen äfven väl måtte uptecknas och tillbörligen besökas, så att intet underslef der under dölljes och drifves. Går saltet inrikes, betalas hela tullen här straxt, men skieppas det till uthrikes provincier eller till främmande orter, betalas intet; doch skall då caution ställas, att saltet riktigt lefvereras på dhen ort, dit dhet är angifvit att föras, hvarest och attest tagas skall, att det är där ankommit.

10:mo. För hvilken orsak skull nödvändigt är, då ett skiepp således blifver uthlastat, att en besöckiare därhos hålles och dessförutan ingen sådan öfverfördzal ur det ena skieppet i det andra skier och tillstädias må uthan tullnärens eller dhens, som med bemälte nederlag hafver att beställa, vettskap och samtycke, så och i en viss besöckiares närvaro, med behörigt straff tillgiörande, som hos vårt cammar och commercie collegium skall stå effter saksens omständiger och beskaffenhet att determinera.

11:mo. Skulle elliest saltet på nederlaget öfver år och dag oförsållt liggiandes blifva, då måste icke desto mindre tullen dheraf vid åretz ända erläggias, så att tullen intet öfver ett år borgat varder.

12:mo. Såsom nu serdelles i begynnelsen någre besvär ved detta nederlagsvärcket till äfventyrs lära förefalla, som någon kanske måtte förmena sig antingen i confiscationer eller elliest emot desse

af oss förundte friheter tillfogas, altså och på det, när något sådant förefaller, tidigt må afhielpas, vele vi alle slike till vårt cammar och commercie collegium såsom dess rätta forum remitterade och förviste hafva med nådig befallning, att det dhem uptager, skiärskådar och forderligst afhiellper.

Vi biude och befalle fördenskull her med nåd- och alfvarligen allom, som oss med lydno och hörsamhet förbundne äro och för vår skuld vele och skola göra och låta, enkannerligen dhem detta vedkommer, att dhe dessa af oss nådigst förundte friheter och förmåner tillbörligen handhafva och vederbörande dhem samma obehindrade åthniuta låta, icke görandes dhem dheremot hinder, men eller förfång i någon måtto, såsom och alle, hvilke nederlagsfriheten åthniuta vele, att dhe hörsambligen effter denna vår författade stadga och ordning rätta sig och förhålla med tillbörligit straff tillgörandes. Till yttermera visso etc *Datum* [etc.]

Carolus.

L. Wallenstedt.

218. **Karl XI:s bref till kommerskollegium angående förhöjning af tolagen till det af inkvarteringen tryckta borgerskapets i staden hjälp. Stockholm den 16 juli 1688.**

Original på papper i kommerskollegii arkiv (riksarkivet): *Kongl. bref till kommerskollegium 1688*. — Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* IV, sid. 1031.

Carl medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vändes konung, storfurste till Finland, hertig uthi Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Vänden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfalz grefve vidh Rhein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig etc.

Vår synnerlige ynnest och nådige benägenhet medh Gudh als-
mächtig, tro män och tjänare, respective våre rådh, herr præsident,
så och samptelige cammar och commercie råd sampt assessor.
Huruledes I till föllie af vår nådige befallning hafve öfvervägat dhe

48 äldstes af borgerskapet här i Stockholm för kort hos oss ingifne och sedermera till eder i nåder remitterade supplique angående ett förslag till någon lindring uthi contributionen och inqvarteringen, som dhet gemena borgerskapet svåra trycker, dhet hafve vi af edert underdånige svar och därvid fogade betänckiande, daterat den 10 *hujus*, vidlöfteligen sedt och intagit, och emädan samme förslag förnembliqast däruthi består, att ännu af alle uth- och inkommande varur här i staden vid store siötullen en *pro cento* tillökning uthom den vanlige tull och tolagen, uthan anseende eho som varan uthskieppar eller inkomma låter, påläggias och att det för stadzens handels recognition till borgerskapets inqvartering och contributions understöd användas måtte, så att stadzens borgerskap må upbära samma medell för dess räkning och dhe sedan däraf månadtligen eller kvartalsvis till stadzens politie collegium effter dess förslag uthbetala så mycket som inqvarteringen sig bestiger, hvilket ärende som det angår merbemelte borgerskaps här i staden välfärd och detta förslaget synes för handeln i gemen hafva någon last och tunga medh sig, ity att alle nye omkostningar, som på varurne under hvadh namn dhet och vara må lagde varda, förorsaka i förstone alteration och dhet så mycket mera genom detta tillfället, som varorne för detta, undantagandes den del, vi där af uthi tolag niuta, nembligen för inkommande $1\frac{1}{2}$ och för uthgående $1\frac{1}{4}$ *pro centum*, hvilket magistraten låter upbära, graverade äro, altså uptage vi medh särdeles nådigt välbehag, att I denne saken medh stor flit och sorgfällighet handterat och dhet drägeligaste medlet till att sublevera borgerskapetz börda uthvalt hafve, i krafft af hvilket den nye förhögnngen på tolagen allenast till trefierdedel af inkommande och till enfierdedel *pro cento* för uthgående varor öfver den förre vanlige tolagen skall ökas, på det att icke våre inrikes varor lika högt medh dhe inkommande må besväräs och särdeles att våre bergslager icke måge taga någon stöt, där koppar och järn vid uthskieppandet alt för mycket betungas, varandes ändå borgarne märkeligen hulpne, enär inqvarteringen på ett sådant sätt intet i synnerhet graverar dhem uthan af handeln i gemen underhålles, och fast än den främmande nu genom detta förslag kommer tillika i denne tolag att participera, att han jämväl nu till inqvarteringen contribuera måste, så lærer icke desto mindre förmodeligen den förordningen läcka mången främmande att blifva borgare, som för detta af inqvarteringen varit skrämmd, hvarigenom nu effter alt afseende dhet afgågne borgerskapet kommer att ersättias och ökas, så och flere manufac-

turister sig infinna och angifva, enär dhen skräck, dhe för inqvarteringen hafft, uphörer, men att genom en öppen resolution låta publicera, dhet borgerskapet här i Stockholm från inqvarteringen skole vara befriade, så att den, som något husrum häreffter af borgaren hafva vill, skall det medh penningar betala, således som dhe å bägge sidor åsämias kunne, där till kunne vi ingalunda samtyckia, uthan blifver väl inqvarteringen i staden för vår hofstat, gardet och artolleriet äfven så häreffter, som han för tiden inrättadt är, men dhe medell, som falla och insamlas af denne nye tolags förhögnigen, skole delas *proportionaliter* ibland dhe förmögne och fattige af borgerskapet, som inqvarteringen draga, så att alla få där utaf en viss hielp och understöd. På vår hofstats räckning kunne icke heller desse medlen insättias i banquen, effter som vi däraf icke vele dhet ringaste veta, uthan bör någon viss af stadzens betiente och borgerskapet dhem förvalta och för dheras richtige intächt och distribution giöra behörig redo och räkenskap uthi vårt cammar collegio. Hvilket länder eder till nådigt svar och underdånig effter rättelse, låtandes eder angelägit vara, att denne vår nådige förordning blifver ofördröjeligen publicerat och väreckstält, hvarmedh skier dhet som oss länder till nådigt behag, och vi befalle eder Gudh alsmächtig synnerligen nådeligen. Af Stockholm den 16 *julii* anno 1688.

Carolus.

L. Wallenstedt.

219. Karl XI:s resolution på städernas besvär rörande öfverflödiga marknadens afskaffande, jurisdiktionen öfver deras enskilda mark och jord etc. Stockholm den 16 mars 1689.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref*. — Sigill (se under n:o 143) under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiernmans Riksdagars beslut* III, sid. 2063.

K. M:tz nådige resolution och förklaring uthöfver dhe besvärspunkter, som dess trogne undersåtare samtelige borgerskapet vid denne påstående riksdag i underdånighet andragit hafve, gifvin Stockholm den 16 *martii* anno 1689.

K. M:t hafver sig föredraga låtit des trogne undersåtares samptelige borgerskapetz underdånigste ansökningar och allmenne besvärspunkter och där på i nåder resolverat som föllier:

§ 1. Om städernas vid »västersjökanten» klagomål öfver »bondeseglationen».

2. Såsom någre städer giöra en underdånig påminnelse att få niuta till goda den resolution, som k. M:t vid förrige riksdag *anno* 1686 dem nådigst gifva mände angående deras öfverflödige marknadens afskaffande, och k. M:t förnummit hafver, att en del städer, som sig i föllie af förberörde resolutions innehåld hos landzhöfdingarne (hvilke om slike saker äre befalte med k. M:tz cammar och commercie collegio at correspondera) där om angifvit hafve, är efter deras åstundan hulpne vordne, altså måste dhe öfrige, som ännu där om ansökia, efterlefva ofvanbemälte resolution och om marknadernes hållande med näste städer sig förena, så och hos landzhöfdingarne sig där om angifva, efftersom k. M:tz nådige villie ock så är, att landzhöfdingarne skole tillse, hvilke marknader frie så väl som enskilte efter förberörde resolutions innehåld måge bibehållas för den ene eller andre staden ock på hvad tider, efter som sådant kan pröfvas lända borgerskapet och landtmannen till bäste gagn och beqvemlighet, och där om giöra berättelse till k. M:tz cammar och commercie collegium, som här uthinnan må förordna och sluta.

3. Emedan samptelige städerna underdånigst gifva tillkenna, huru såsom dhe befara, att den jurisdictionen, dhe för detta och alt här till hafva öfvat öfver städernes enskilte marck och jord, som af urminnes tider och ifrån deras första begynnelse hafver under dem lydt och legat, torde blifva dem här efter betagen, så att deras jurisdiction inom tullporterne stanna måste, hvarföre de i underdånighet bedia att blifva bibehållne vid deras gamble häfd och rättighet, så att de icke måtte sålunda dragas under andra jurisdictioner, till hvilken begäran de åthskillige skiäl anföra, ty hafver k. M:t tagit denna saken i nådigt öfverläggande och för gått och lag likmätigt funnit här med förklara, att dhe jordeägor, mark, äng och åkrar, som egenteligen höra till staden och äre afhyste, så att inge bönder dem åbo, skole sortera under stadzens jurisdiction, men ey någre ifrån staden afskilde eller ey afhyste byar och ågor.

4. Hvad städernes underdånige begäran vidkommer, att när något *delictum* blifver föröfvat i dhe kyrkior i städerna, uthi hvilke